Stärka Världsarv avrapportering delstudie 3

Susanna Heldt Cassel och Albina Pashkevich
CeTLeR - Centrum för besöksnäringsforskning

HÖGSKOLAN DALARNA

Nr: 2021:3

Analys av projektets arbetssätt och resultat

En del av vårt forskningsuppdrag i projektet Stärka Världsarv var att presentera en sammanfattande analys och våra reflektioner kring projektets resultat och dess processer. Genom att vi som forskare har varit delaktiga i flera av de grupperingar som arbetat inom projektet så har vi kunnat samla på oss erfarenheter och dokumentation som ligger till grund för dessa reflektioner. Vi har medverkat i arbetsgruppen och styrgruppen samt har deltagit i work-shops och möten inom projektet. Här har vi kunnat bidra med synpunkter under projektets gång men har också kunnat få en inblick i hur olika aktörer har uppfattat sin roll och vad som är viktigt att lyfta fram från ett mer övergripande perspektiv. I denna sammanfattande rapport tar vi upp några av våra reflektioner kring projektet som kan vara av intresse för fortsatt arbete.

Projektets nytta och betydelse

På ett övergripande plan så har projektet tydliggjort vikten av Världsarvet Falun för utvecklingen inom en rad olika områden (kommunikation, gestaltning, byggande etc.) och har bidragit till att världsarvet fått en plats på agendan hos fler aktörer än vad som varit fallet tidigare. Ett behov som identifierades tidigt i projektet var att Världsarvet Falun inte varit en fråga som engagerat brett i Falun och i regionen, utan något som varit föremål för en mindre grupp aktörers intressen. Genom att skapa plattformar och samverkansytor där olika aktörers perspektiv och intressen har kunnat ventileras och diskuteras så har olika behov och synsätt synliggjorts och kunnat tas omhand på nya sätt. Detta har inte minst åstadkommits genom arbetsgruppens arbete samt arbetet med de olika guiderna, men också genom de stormöten och work-shops som har anordnats, där aktörer har fått möjlighet att samtala och skapa kontakt kring frågor som rör världsarvet.

Arbetssätten i projektet har möjliggjort att flera olika aktörer har fått komma till tals och att nya forum för fortsatt arbete i Falun har kunnat initieras. Många utmaningar och svårigheter när det gäller de specifika arbetssätten och ambitionerna med att omsätta UNESCOS så kallade verktygslåda och guider har också uppmärksammats. Farhågor har lyfts kring projektets komplexitet, möjligheten att samordna alla idéer och förslag som kommer fram på ett konkret och pedagogiskt sätt samt förutsättningarna för ett bredare lokalt deltagande. Nedan följer några reflektioner kring svagheter och utmaningar när det gäller projektets metoder och angreppssätt som noterats samt sammanfattande medskick för fortsatt arbete.

du.se

Stärka Världsarv avrapportering delstudie 3

Susanna Heldt Cassel och Albina Pashkevich
CeTLeR - Centrum för besöksnäringsforskning

HÖGSKOLAN DALARNA

Nr: 2021:3

UNESCO-metoden och projektets angreppssätt

Utgångspunkten i UNESCOS metod, de tio guiderna, visade sig mer komplext än vad aktörerna förväntat sig. Detta dels för att materialet från UNESCO var generellt och låg på en på en övergripande nivå som var relativt abstrakt, där inte i alla delar gick att anpassa eller förstå utifrån en svensk eller lokal kontext. Stort arbete fick läggas ned för att försöka omtolka, översätta och anpassa de texter och det material som fanns hos UNESCO. Detta skapade svårigheter i kommunikationen och viss osäkerhet kring vilken nytta UNESCO-metoden egentligen fick i slutändan. Mycket resurser gick åt till översättning och anpassning av materialet, men utan att en grundläggande samsyn kring viktiga begrepp hade uppnåtts dessförinnan. Detta ledde till viss begreppsförvirring och oklarheter kring den konkreta lokala nyttan med metoden, då så stora förändringar behövde göras i den för att den skulle bli användbar. Dialogen kring relevansen av de olika parametrarna som kan mäta önskvärd förändring måste fortsätta diskuteras, inte minst för att uppnå en samsyn kring besöksnäringsutveckling med representanter från besöksnäringen. Ett annat exempel är att begreppet hållbarhet inte diskuterats eller definierats i sina olika delar i projektet, utan tagits för givet och samtidigt använts på många olika sätt av olika aktörer, vilket gjort det svårt att relatera till hållbarhetsfrågor i de olika stegen i processen med guiderna.

En central fråga för projektet som helhet och arbetet med guiderna har varit definitionen av världsarvet och vilka som ska inkluderas i utvecklingen av det. Det blev tydligt under projektets gång att det inte står klart för alla aktörer och intressenter vad världsarvet är, när det gäller både geografiska avgränsningar på kartan, men också innehållsmässigt. Vilka värden är de centrala och vilka platser och bebyggda miljöer är viktiga? Vilka aktörer har rätt att förknippa sig med världsarvet och på vilka sätt kan de själva kommunicera denna koppling? Är det så att någon aktör har tolkningsföreträde när det gäller var världsarvet kan besökas och vad det betyder? Dessa frågor har varit avgörande för att komma vidare i arbetet med guiderna och uppnå resultat i projektet.

Den mest centrala aspekten av social hållbarhet är inkludering av många olika perspektiv och möjligheten till deltagande. Centralt för att åstadkomma detta är då hur väl projektet har lyckats engagera och integrera olika aktörer i processen. Vissa aktörer har varit mer engagerade och intresserade än andra och det har också blivit tydligt att de aktörer som har formell makt och resurser har haft större möjligheter att påverka inriktningen än de som företräder intressen som inte har egna ekonomiska resurser. Detta kan hänga ihop med projektets uttalade ambitioner och målsättningar att åstadkomma konkret nytta i form av utveckling inom besöksnäringen (produkter och upplevelser). En utmaning har varit att projektets storlek (relativt kort tidsmässigt) och interna mål, som har varit praktiskt orienterade, inte helt och hållet har möjliggjort kritisk reflektion och diskussion om värden och hur ett breddat deltagande kan åstadkommas.

du.se

Stärka Världsarv avrapportering delstudie 3

Susanna Heldt Cassel och Albina Pashkevich
CeTLeR - Centrum för besöksnäringsforskning

HÖGSKOLAN DALARNA

Nr: 2021:3

Interna processer

När det gäller möten och arbete i olika forum såsom arbetsgrupp och styrgrupp finns synpunkter på att dessa har dominerats av långa presentationer av strategi och teoretiska modeller för hur arbetet bör/kan gå till i projektet. Projektledningen skapade tidigt en “överbyggnad” av dokument och abstrakta modeller, delvis till följd av komplexiteten som rullades upp kopplat till aktörer på olika nivåer som skulle in i samma ramverk. Beskrivningen och presentationerna av denna komplexitet har fått dominera på bekostnad av möjligheten för deltagarna att kunna diskutera frågor på en för dem mer konkret nivå. Detta har medfört att vissa aktörers intresse i viss mån har svalnat och inte förstått nyttan för dem att vara med, då konkreta frågor som de anser vara viktiga har hamnat i skymundan på grund av tidsbrist.

En extern faktor som påverkat möjligheterna till dialog och samskapande i projektet har varit Covid19-pandemin, som på ett avgörande sätt har förändrat förutsättningarna. Aktörer har inte kunnat träffas fysiskt och projektets aktiviteter har flyttat till digitala arenor, vilket har försvårat processen och möjligheterna till kreativitet och engagemang. Trots detta så har arbetet i arbetsgruppen och även styrgruppen fungerat förvånansvärt bra och projektledningen har i dessa sammanhang lyckats samla ihop aktörerna och driva arbetet framåt på ett konstruktivt sätt.

Lärdomar och medskick

Slutligen är det viktigt att framhålla att projektet har resulterat i att nya arenor för dialog har skapats, att många nya aktörer har kommit med i diskussionen och har visat intresse för att medverka i utveckling av världsarvet. Intressen har synliggjorts och förts upp på agendan och behovet av nya arenor för dialog har aktualiserats.

För att projektets resultat ska kunna tas vidare och förvaltas lokalt och regionalt så krävs att någon aktör kliver fram och tar ansvar för att fortsätta engagera aktörer på olika nivåer och att följa upp de initiativ och konkreta utvecklingsåtgärder som genomförs. Detta är också den utmaning som är tydligast när det gäller fortsatt utveckling. En annan viktig fråga gäller besöksnäringens roll och kopplingen mellan näringslivets aktörer och offentliga aktörer. Vem eller vilka är legitima företrädare för utvecklingen av besöksnäringen kring världsarvet och hur kan olika initiativ samordnas?

du.se

Stärka Världsarv avrapportering delstudie 3

Susanna Heldt Cassel och Albina Pashkevich
CeTLeR - Centrum för besöksnäringsforskning

HÖGSKOLAN DALARNA

Nr: 2021:3

Lärdomar och medskick (forts.)

De slutsatser som olika diskussioner landat i handlar om att det fortfarande är svårt att få en överblick över världsarvets värden för olika aktörer och hur dessa värden ska kunna konkretiseras och levandegöras för att gynna en utveckling både kulturellt och i näringslivet. Här ställs stora förhoppningar till att den nya förvaltningsplanen/strategiarbete som tas fram i Falun kan föreslå konkreta åtgärder som kan synliggöra värden och väcka ett intresse för världsarvet i fler sammanhang och för fler typer av intressenter och medborgare i allmänhet. Å andra sidan finns också en farhåga hos vissa aktörer att en konkretisering av åtgärder kan medföra ekonomiska åtaganden som de inte har mandat att finansiera.

Projektet Stärka Världsarv har visat att den potential som finns i kulturarvet som resurs eller till och med motor för utveckling av både kulturliv och besöksnäring inte ännu fullt ut har tagits tillvara, men att viktiga steg har tagits och goda möjligheter finns till fortsatt utveckling om de olika aktörerna fortsätter att samarbeta. Projektet har visat vägen till nya arbetssätt och vikten av dialog och öppenhet för att olika intressen ska kunna tillgodoses och lyssnas till, vilket är en viktig förutsättning för framtiden. Dessa arbetssätt kan med fördel överföras till andra sammanhang och användas av andra världsarv eller kulturarvsdestinationer, men det är då viktigt att ovan nämnda lärdomar beaktas.

Denna rapport sammanfattar ett av de forskningsprojekt som pågår inom ramen för CeTLeR- Centrum för besöksnäringsforskning.
För mer information om delprojektet, vänligen kontakta Susanna Heldt-Cassel (shc@du.se) eller Albina Pashkevich (alp@du.se).
För frågor om CeTLeRs verksamhet: cetler@du.se

CeTLeR Centrum för besöksnäringsforskning · REGION DALARNA · EUROPEISKA UNIONEN Europeiska regionala utvecklingsfonden · tillväxtverket

du.se